

Educational Inequality, a Ground for Violence: Examining the Relationship Between School Resource Levels and Violence in an Urban District

1. Morteza Taheri^{id}: Associate Professor, Department of Management and Curriculum Planning, Allameh Tabatabaee University, Tehran, Iran.

2. Marzieh Mottaghi Dastnaei^{id}*: MA, Department of Management and Curriculum Planning, Allameh Tabatabaee University, Tehran, Iran.

*Corresponding Author's Email Address: mrzieh.mottaghi77@gmail.com

Abstract:

This study aims to examine the relationship between the level of school resources and the incidence of violence in an urban district (District 15 of Tehran). Given the importance of school violence and its impact on students' mental and physical health as well as the quality of education, this research explores the environmental factors contributing to the occurrence of violence in schools. The research methodology combined semi-structured interviews with 10 staff members (principals, teachers, counselors) from two schools with different levels of resource availability (one well-resourced school and one under-resourced school), along with non-participant observations in these schools' environments. The findings indicate that under-resourced schools, due to a lack of educational and welfare facilities, inadequate physical space, and socio-economic pressures on students and their families, are more prone to incidents of violence. The types of violence observed in under-resourced schools included physical fights, bullying, aggressive behaviors, and verbal violence. In contrast, well-resourced schools, which benefit from proper facilities and a calm atmosphere, experienced fewer instances of violence. Factors influencing school violence include environmental factors (school facilities, physical space), socio-economic factors (family conditions), and individual factors (students' psychological and behavioral issues). The results of this study highlight the need for increased attention to under-resourced schools and suggest practical strategies for reducing violence in these settings. Recommended solutions include allocating more resources to under-resourced schools, providing counseling and psychological services to students and their families, organizing educational workshops for students, teachers, and parents on violence prevention, and strengthening collaboration between schools and social organizations. This study can support educational planners and policymakers in promoting educational equity and reducing school violence.

Keywords: violence, educational equity, violence prevention, educational environment, school resource level.

How to Cite: Taheri, M., Mottaghi Dastnaei, M. (2025). Educational Inequality, a Ground for Violence: Examining the Relationship Between School Resource Levels and Violence in an Urban District. *Management, Education and Development in Digital Age*, 2(1), 43-56.

نابرابری آموزشی، بستر خشونت: بررسی رابطه سطح برخورداری مدارس و خشونت در یک منطقه شهری

۱. مرتضی طاهری^{id}: دانشیار، گروه مدیریت و برنامه ریزی درسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

۲. مرضیه دستنائی^{id*}: کارشناسی ارشد، گروه مدیریت و برنامه ریزی درسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

*پست الکترونیک نویسنده مسئول: mrzieh.mottaghi77@gmail.com

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین سطح برخورداری مدارس و بروز خشونت در یک منطقه شهری (منطقه ۱۵ تهران) انجام شده است. با توجه به اهمیت موضوع خشونت در مدارس و تأثیر آن بر سلامت روانی و جسمی دانش‌آموزان و کیفیت آموزش، این مطالعه به بررسی عوامل محیطی مؤثر بر بروز خشونت در مدارس می‌پردازد. روش تحقیق ترکیبی از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۱۰ نفر از کارکنان (مدیران، معلمان، مشاوران) دو مدرسه با سطوح برخورداری متفاوت (یک مدرسه برخوردار و یک مدرسه کم‌برخوردار) و مشاهدات غیرمشارکتی در محیط این مدارس بوده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که مدارس کم‌برخوردار، به دلیل کمبود امکانات آموزشی و رفاهی، فضای فیزیکی نامناسب، فشارهای اجتماعی-اقتصادی وارد بر دانش‌آموزان و خانواده‌های آنان، بیشتر مستعد بروز خشونت هستند. انواع خشونت مشاهده‌شده در مدارس کم‌برخوردار شامل نزاع‌های فیزیکی، قلدری، رفتارهای پرخاشگرانه و خشونت کلامی بوده است. در مقابل، مدارس برخوردار با امکانات مناسب و فضای آرام، کمتر شاهد بروز خشونت بوده‌اند. عوامل مؤثر بر خشونت در مدارس، شامل عوامل محیطی (امکانات مدرسه، فضای فیزیکی)، عوامل اجتماعی-اقتصادی (وضعیت خانواده‌ها)، و عوامل فردی (مسائل روانی و رفتاری دانش‌آموزان) است. نتایج این پژوهش بر ضرورت توجه بیشتر به مدارس کم‌برخوردار و ارائه راهکارهای عملی برای کاهش خشونت در این مدارس تأکید می‌کند. از جمله راهکارهای پیشنهادی می‌توان به تخصیص منابع بیشتر به مدارس کم‌برخوردار، ارائه خدمات مشاوره‌ای و روان‌شناختی به دانش‌آموزان و خانواده‌های آنان، برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای دانش‌آموزان، معلمان و والدین در زمینه پیشگیری از خشونت، و تقویت همکاری بین مدارس و سازمان‌های اجتماعی اشاره کرد. این مطالعه می‌تواند به برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران آموزشی در جهت ارتقای عدالت آموزشی و کاهش خشونت در مدارس کمک کند.

کلیدواژه‌گان: خشونت، عدالت آموزشی، پیشگیری از خشونت، فضای آموزشی، میزان برخورداری مدارس.

نحوه استناددهی: طاهری، مرتضی، دستنائی، مرضیه. (۱۴۰۴). نابرابری آموزشی، بستر خشونت: بررسی رابطه سطح برخورداری مدارس و خشونت در یک منطقه شهری. نشریه مدیریت، آموزش و توسعه در عصر دیجیتال، ۲(۱)، ۴۳-۵۶.

مقدمه

خشونت در مدارس به عنوان یکی از چالش های مهم در حوزه آموزش و پرورش، نه تنها بر کیفیت فرایند یاددهی-یادگیری تأثیر منفی می گذارد، بلکه سلامت روانی و اجتماعی دانش آموزان را نیز به مخاطره می اندازد. در بسیاری از کشورها، از جمله ایران، خشونت مدرسه ای به عنوان پدیده ای چندبعدی در حال افزایش است که می تواند شکل های مختلفی از جمله پرخشگری کلامی، درگیری فیزیکی، آزار روانی و قلدری را در بر بگیرد (Bazargan et al., 2004; Yari Qoli et al., 2018). در این میان، نابرابری آموزشی و تفاوت در سطح برخورداری مدارس از منابع، به عنوان یکی از متغیرهای تعیین کننده در بروز یا مهار خشونت مدرسه ای مورد توجه پژوهشگران و سیاست گذاران قرار گرفته است (Moradi, 2023; Shariati et al., 2024).

مطالعات مختلفی نشان داده اند که خشونت در مدارس اغلب ریشه در تعامل پیچیده بین عوامل فردی، اجتماعی، خانوادگی و محیطی دارد (Fontaine, 2006; Refahi et al., 2020). یکی از مهم ترین این عوامل، فضای فیزیکی و ساختار محیط مدرسه است که می تواند بستر پرورش تعاملات سالم یا ناسالم میان دانش آموزان را فراهم آورد (Bergsmann et al., 2013). در این راستا، سطح امکانات رفاهی، آموزشی و روان شناختی موجود در مدارس نقش بسزایی در پیشگیری یا تشدید خشونت ایفا می کند (Alizadeh & Hanifteh, 2024). مدارس کم برخورداری، به دلیل کمبود منابع و زیرساخت های حمایتی، اغلب در کنترل رفتارهای پرخطر و پرخشگرانه دانش آموزان با چالش مواجه اند (Ghaderzadeh & Ghaderi, 2016; Ghaderzadeh & Rostamizadeh, 2021).

از منظر نظری، رویکردهای تحلیل چندسطحی و اجتماعی به خشونت، بر هم پوشانی عوامل ساختاری مانند نابرابری اقتصادی، تبعیض اجتماعی و شکاف های آموزشی تأکید دارند (Barakat & Urdal, 2009; Parsamehr et al., 2010). پژوهش هایی مانند مطالعه ی پارسامهر و همکاران (۲۰۱۰) نشان داده اند که پیوندهای اجتماعی ضعیف در خانواده، می تواند زمینه ساز خشونت بین فردی در محیط مدرسه باشد. همچنین، شواهد حاکی از آن است که فشارهای روانی ناشی از فقر، تبعیض و ناکامی تحصیلی می توانند رفتارهای پرخشگرانه و خشونت آمیز را در دانش آموزان تشدید کنند (Daryapour & Zandvaniyan, 2015; Refahi et al., 2020).

تجارب زیسته معلمان نیز نقش کلیدی در فهم علل خشونت ایفا می کند. یافته های مطالعه ی یاری قلی و همکاران (۲۰۱۸) نشان می دهد که معلمان مدارس درگیر با خشونت، اغلب به کمبود حمایت سازمانی، فقدان دوره های مهارت آموزی و ساختار ناکارآمد مدیریت مدرسه اشاره می کنند. همچنین، برخی پژوهش ها به اهمیت نقش معلم در پیشگیری و مداخله مؤثر در موقعیت های خشونت آمیز پرداخته اند (Alizadeh & Hanifteh, 2024; Wilder et al., 2024). در واقع، معلمان نه تنها ناظران اصلی رفتارهای خشونت آمیز هستند، بلکه می توانند از طریق ایجاد فضای امن روانی و ارتقاء تاب آوری اجتماعی، در کاهش خشونت مؤثر باشند.

مطالعات میدانی در ایران نیز نشان داده اند که خشونت در مدارس کم برخورداری بیشتر دیده می شود. برای نمونه، در پژوهشی با استفاده از روش قوم نگاری انتقادی، تجربه های طرد اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز دانش آموزان در مدارس پسرانه ی سنج را بررسی کرده و به این نتیجه رسیده اند که نبود منابع حمایتی و ساختارهای عادلانه، نقش بسزایی در بازتولید خشونت دارد. تحلیل چندسطحی این پژوهش ها نشان می دهد که رابطه میان سطح برخورداری مدرسه و بروز خشونت، رابطه ای مستقیم و معنادار است که باید در سیاست گذاری های آموزشی مورد توجه قرار گیرد (Ghaderzadeh & Ghaderi, 2016; Ghaderzadeh & Rostamizadeh, 2021). در سطح بین المللی نیز مطالعاتی مانند تحقیق آمرمولر (۲۰۱۲) خشونت مدرسه ای را پدیده ای رایج و اثرگذار بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان توصیف می کند. این پژوهش، بر اساس داده های چند کشور اروپایی، نشان داده است که محیط های آموزشی با ساختار حمایتی و عدالت محور، دارای نرخ پایین تری از خشونت هستند (Ammermueller, 2012). در همین راستا، پژوهش برکسمان و همکاران (۲۰۱۳) نیز اثر ساختار کلاس بر پرخشگری کلامی و فیزیکی میان همسالان را بررسی کرده و بر نقش میانجی ساختار کلاس در کاهش تنش ها تأکید کرده است.

از دیدگاه روان شناختی، فرآیندهای پردازش اطلاعات اجتماعی در کودکان و نوجوانان، یکی از عوامل اثرگذار بر بروز رفتارهای خشونت آمیز است. فونتن (۲۰۰۶) با بهره گیری از اصول نظریه ی سیستم ها، نشان می دهد که درک نادرست از نیت دیگران، فقر مهارت های ارتباطی، و تعارض های درونی می توانند زمینه ساز خشونت شوند. چنین مدل هایی نشان

می‌دهند که برای پیشگیری از خشونت، باید به آموزش مهارت‌های اجتماعی، تنظیم هیجانی و حل تعارض در محیط مدرسه توجه ویژه‌ای داشت. از سوی دیگر، مطالعاتی مانند پژوهش موردی (۲۰۲۳) بر ضرورت مداخلات آموزشی در کاهش خشونت در مدرسه تأکید دارند. این مداخلات می‌توانند شامل برنامه‌های آموزش اجتماعی-هیجانی، کارگاه‌های تاب‌آوری، آموزش والدین و جلسات مشاوره روان‌شناختی باشند. همچنین، تجربه آموزش عمومی به‌عنوان ابزار پیشگیرانه در کاهش جرائم خشونت‌آمیز نیز در ادبیات پژوهشی مطرح شده است (Asgari et al., 2016). نقش ارتباطات بین فردی، سبک‌های تربیتی خانواده و کیفیت تعاملات خانه-مدرسه نیز از عوامل زمینه‌ساز یا مهارکننده خشونت در دانش‌آموزان به‌شمار می‌روند (Parsamehr et al., 2010; Refahi et al., 2020). خانواده‌هایی که از الگوهای ارتباطی حمایتی، سبک فرزندپروری مثبت و تعامل مستمر با مدرسه برخوردارند، معمولاً فرزندانی با رفتارهای اجتماعی مناسب‌تری پرورش می‌دهند. در مقابل، کودکانی که در معرض خشونت خانگی یا طرد والدین قرار دارند، بیشتر درگیر رفتارهای خشونت‌آمیز در مدرسه می‌شوند.

پژوهش حاضر با الهام از این مبانی نظری و تجربی، در پی پاسخ به این پرسش است که آیا میان سطح برخورداری مدارس از امکانات آموزشی، رفاهی و روان‌شناختی با بروز خشونت در آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد؟

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین سطح برخورداری مدارس و بروز خشونت در یک منطقه شهری (منطقه ۱۵ تهران) با استفاده از روش تحقیق کیفی انجام شده است. رویکرد پژوهش، رویکردی مقایسه‌ای و از نوع مطالعه موردی دو مدرسه با سطوح برخورداری متفاوت بوده است. جامعه آماری این پژوهش، کلیه کارکنان (مدیران، معلمان، مشاوران) مدارس مقطع متوسطه اول در منطقه ۱۵ تهران بوده است. نمونه آماری به صورت هدفمند از دو مدرسه با سطوح برخورداری متفاوت انتخاب شده است. مدرسه "الف" به عنوان مدرسه برخوردار و مدرسه "ب" به عنوان مدرسه کم‌برخوردار در نظر گرفته شده‌اند. در هر مدرسه، ۵ نفر از کارکنان با توجه به تنوع نقش‌ها و تجربیات آن‌ها (در مجموع ۱۰ نفر) برای مصاحبه انتخاب شدند.

ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته بوده است. برای طراحی پرسش‌های مصاحبه، از ادبیات پژوهشی مرتبط و چارچوب نظری پژوهش استفاده شده است. محورهای اصلی پرسش‌ها شامل موارد زیر بوده است:

وضعیت امکانات و فضای فیزیکی مدرسه

نوع و میزان خشونت‌های مشاهده‌شده در مدرسه

عوامل مؤثر بر بروز خشونت از دیدگاه کارکنان

راهکارهای پیشنهادی برای کاهش خشونت

و از سوالات استفاده شده در روند مصاحبه می‌توان به سوالات زیر اشاره کرد:

توجه به انواع خشونت:

به نظر شما، رایج‌ترین نوع خشونت در مدرسه‌ی ما چیست؟ (فیزیکی، کلامی، سایبری، روانی یا ترکیبی از آن‌ها)

آیا در سال‌های اخیر تغییری در نوع یا شدت خشونت در مدرسه مشاهده کرده‌اید؟

به نظر شما، چه عواملی بیشتر از همه بر افزایش یا کاهش خشونت در مدرسه تأثیر می‌گذارند؟

تأثیر خشونت بر محیط مدرسه:

چگونه خشونت بر جو کلی مدرسه و یادگیری دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد؟

آیا خشونت بر روابط بین دانش‌آموزان، دانش‌آموزان و معلمان، یا معلمان و والدین تأثیر می‌گذارد؟ به چه صورت؟

آیا شاهد کاهش انگیزه و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان به دلیل خشونت بوده‌اید؟

مداخلات و اقدامات پیشگیرانه:

چه اقداماتی در مدرسه برای پیشگیری و کاهش خشونت انجام می‌شود؟

به نظر شما، این اقدامات تا چه اندازه موثر هستند؟

چه اقدامات دیگری را می‌توان برای مقابله با خشونت در مدرسه انجام داد؟

نقش کارکنان مدرسه:

چه نقشی در پیشگیری و مقابله با خشونت در مدرسه بر عهده شماست؟

آیا احساس می‌کنید که آموزش و ابزارهای کافی برای مقابله با خشونت در اختیار دارید؟

چه حمایت‌هایی از سوی مدیران و همکاران برای مقابله با خشونت دریافت می‌کنید؟

علاوه بر مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته، از روش مشاهده غیرمشارکتی نیز برای جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش استفاده شد. هدف از این مشاهدات، بررسی مستقیم تعاملات دانش‌آموزان و فضای فیزیکی مدارس و شناسایی نشانه‌های احتمالی خشونت در محیط مدرسه بود. مشاهدات در فضاهای عمومی مدارس شامل حیاط، راهروها، سالن‌های ورزشی، و کلاس‌ها در زمان‌های استراحت و قبل و بعد از کلاس‌ها انجام شد. پژوهشگر به عنوان یک ناظر خارجی در محیط مدرسه حضور داشت و بدون مداخله در تعاملات دانش‌آموزان، به ثبت مشاهدات خود پرداخت.

در طول مشاهدات، به موارد زیر توجه شد:

تعاملات دانش‌آموزان: نوع و میزان تعاملات کلامی و غیرکلامی، رفتارهای پرخاشگرانه، قلدری، نزاع‌های فیزیکی، و نشانه‌های احتمالی خشونت.

فضای فیزیکی مدرسه: وضعیت نظافت، نورپردازی، تهویه، و میزان فضای موجود برای دانش‌آموزان، و همچنین وجود تجهیزات و امکانات ورزشی و تفریحی.

نشانه‌های بصری خشونت: وجود نوشته‌ها یا نقاشی‌های خشونت‌آمیز، خرابی‌ها و آسیب‌های فیزیکی در محیط مدرسه.

مشاهدات به صورت یادداشت‌برداری دقیق و منظم در دفترچه یادداشت ثبت شد. برای افزایش دقت و جامعیت مشاهدات، از یک چک‌لیست از پیش تعیین‌شده برای ثبت موارد مشاهده‌شده استفاده شد. داده‌های حاصل از مشاهدات، به صورت توصیفی و در راستای تکمیل و تأیید یافته‌های مصاحبه‌ها تحلیل شدند.

داده‌های جمع‌آوری‌شده از مصاحبه‌ها، با استفاده از روش تحلیل محتوا و تحلیل تماتیک تحلیل شده است. در این راستا، پس از پیاده‌سازی مصاحبه‌ها، کدهای اولیه استخراج شده و سپس با ادغام کدها، مضامین اصلی شناسایی شده‌اند. داده‌های حاصل از مشاهدات نیز به صورت توصیفی و در راستای تکمیل یافته‌های مصاحبه‌ها تحلیل شده‌اند. برای افزایش اعتبار پژوهش، از روش مثلث‌سازی داده‌ها (ترکیب مصاحبه و مشاهده) استفاده شده است. در این پژوهش، کلیه اصول اخلاقی رعایت شده است. قبل از انجام مصاحبه‌ها، رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان اخذ شده و به آن‌ها اطمینان داده شده است که اطلاعات ارائه شده به صورت محرمانه باقی خواهد ماند.

یافته‌ها

ضمن تحلیل مصاحبه افراد حاضر در پژوهش و همچنین تحلیل مشاهدات انجام گرفته، یافته‌ها به شرح زیر می‌باشد:

۱. تحلیل مصاحبه‌ها:

مدرسه "ب" (کم‌برخوردار):

کارکنان مدرسه از کمبود امکانات، فضای فیزیکی نامناسب، و فشارهای اجتماعی-اقتصادی دانش‌آموزان گلایه داشتند.

موارد خشونت گزارش شده، شامل نزاع‌های فیزیکی، قلدری، و رفتارهای پرخاشگرانه بوده است.

عوامل مؤثر بر خشونت، بیشتر به کمبود امکانات، فشارهای اجتماعی-اقتصادی، و عدم حضور مؤثر والدین نسبت داده شد.

راهکارهای پیشنهادی، شامل بهبود امکانات مدرسه، ارائه خدمات مشاوره‌ای و روان‌شناختی، و همکاری با سازمان‌های اجتماعی بود.

نقل قول مثال: یکی از معلمان مدرسه "ب" گفت: "با این تعداد دانش آموز و این فضای محدود، کنترل کلاس بسیار دشوار است و متأسفانه شاهد درگیری‌های زیادی بین

دانش آموزان هستیم."

جدول ۱. کدگذاری مربوط به مصاحبه با کارکنان مدرسه کم برخورد

کدگذاری گزینشی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
میزان بالای خشونت	خشونت فیزیکی	- نزاع و درگیری زیاد دانش‌آموزان با یکدیگر
فیزیکی، کلامی، روانی و		- درگیری کارکنان مدرسه با دانش‌آموزان در برخورد با کوچکترین بی‌نظمی
سایبری با توجه به عوامل		- تهدید فیزیکی دانش‌آموزان توسط یکدیگر
زمینه ساز گسترده‌ای که		- آسیب رساندن دانش‌آموزان به اموال مدرسه
در مدارس کم برخورد		- استفاده از اشیاء و لوازم تحریر به عنوان سلاح
وجود دارد		- پاره کردن کتاب‌ها و آسیب به اموال همکلاسی‌های خود
		- نوشتن یادگاری‌های توهین آمیز روی دیوارها
	خشونت کلامی	- توهین و فحاشی گسترده دانش‌آموزان
		- استفاده برخی از کارکنان از الفاظ رکیک در برخورد با دانش‌آموزان خاطلی
		- توهین نژادی و جنسیتی دانش‌آموزان به یکدیگر
		- تمسخر و تحقیر گسترده دانش‌آموزان توسط یکدیگر و گاهی کارکنان مدرسه
		- تهدید کلامی دانش‌آموزان توسط یکدیگر
		- تمسخر لهجه یا ظاهر دیگران
		- تقلید صدای افراد به قصد مسخره کردن
		- تهدید به افشای رازهای شخصی
	خشونت روانی	- زورگویی بعضی از دانش‌آموزان برای دانش‌آموزان دیگر
		- قلدری تعدادی از افراد که در مدرسه نیز شناخته شده هستند
		- نادیده گرفته شدن افرادی که مورد زورگویی قرار گرفته‌اند توسط بعضی از کارکنان
		- انزوای افرادی که اکثر اوقات مورد ظلم و زورگویی قرار گرفته‌اند
		- تهدید روانی دانش‌آموزان توسط یکدیگر
		- گرفتن پول یا وسایل دیگران به اجبار
		- نادیده گرفتن افراد در گروه دوستان
		- پخش شایعات نادرست راجع به افراد
		- اجبار افراد به انجام کارهایی که دوست ندارند
	خشونت سایبری	- ازار و اذیت آنلاین بعضی از دانش‌آموزان توسط همکلاسی هایشان
		- دریافت پیام توهین آمیز یا تصاویر و فیلم‌های نامناسب
		- انتشار شایعات نادرست و نامناسب توسط بعضی افراد در فضای مجازی
		- تهدید آنلاین دانش‌آموزان توسط یکدیگر
		- ایجاد صفحات جعلی به نام افراد دیگر
		- تهدید به هک کردن حساب‌های کاربری
	عوامل زمینه ساز خشونت	- مشکلات خانوادگی گسترده
		- خشونت خانگی
		- مشکلات اقتصادی و فقر خانواده
		- تبعیض و نابرابری اجتماعی

- مشکلات اجتماعی
- مشکلات فردی از جمله اختلالات رفتاری
- طلاق یا جدایی والدین
- اجبار به کار کردن در سنین پایین
- عدم دسترسی به غذا یا لباس مناسب
- عدم دسترسی به خدمات حمایتی
- قرار گرفتن در معرض خشونت در محله
- مشکلات یادگیری یا ناتوانی جسمی
- واکنش کارکنان مدرسه
- اقدامات پیشگیرانه مانند ایجاد فضای امن در مدرسه
- اقدامات مداخله‌ای و برخورد با فرد خاطی
- حمایت از قربانیان خشونت
- همکاری با خانواده و برگزاری جلسات توجیهی با خانواده
- ایجاد برنامه‌های مشاوره و راهنمایی
- برخورد قاطعانه با رفتارهای خشونت آمیز
- ارجاع دانش آموز به مشاور یا روانشناس
- همکاری با خانواده برای ارائه حمایت‌های بیشتر
- ایجاد فضایی امن برای صحبت کردن در مورد تجربیات

مدرسه "الف" (برخوردار):

کارکنان مدرسه به طور کلی از فضای آرام و امن مدرسه صحبت کردند.

موارد خشونت گزارش شده، بیشتر در حد نزاع‌های کلامی و جزئی بوده است.

عوامل مؤثر بر خشونت، بیشتر به مسائل خانوادگی و فردی دانش‌آموزان نسبت داده شد.

راهکارهای پیشنهادی، شامل برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای دانش‌آموزان و والدین، و تقویت نقش مشاور مدرسه بود.

نقل قول مثال: مدیر مدرسه "الف" بیان کرد: "ما در این مدرسه تلاش می‌کنیم با برگزاری کلاس‌های فوق برنامه و مشاوره‌های روانشناسی محیطی آرام برای دانش‌آموزان

فراهم کنیم."

جدول ۲. کدگذاری مربوط به مصاحبه با کارکنان مدرسه برخوردار

کدگذاری گزینشی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
میزان خشونت بسیار کم تر و ملایم تر	خشونت فیزیکی محدود	- نزاع‌های موردی
مدرسه برخوردار و تاثیر مستقیم		- آسیب‌های جزئی دانش‌آموزان به یکدیگر
برخورداری بر نوع و میزان خشونت در مدارس		- تهدید صرفاً در حد لفظی
		- پرتاب وسایل کوچک به سمت یکدیگر
		- تهدید لفظی بدون اقدام عملی
		- آسیب‌های جزئی دانش‌آموزان به وسایل یکدیگر
		- هل دادن یکدیگر هنگام درگیری لفظی
		- برخورد جدی کارکنان با کوچکترین بی‌نظمی و خشونت فیزیکی
	خشونت کلامی ظریف	- تمسخر و تحقیر محدود
		- شایعه پراکنی
		- استفاده از طعنه و کنایه‌های تحقیر آمیز
		- ایجاد جو رقابتی ناسالم

- مقایسه دانش آموزان با یکدیگر توسط بعضی از کارکنان - مسخره کردن طرز صحبت یا لهجه یکدیگر - رقابت ناسالم به خصوص در حوزه درسی - فشار تحصیلی - طرد اجتماعی موقت - ایجاد گروه‌های دوستانه بسته که دانش آموزان دیگر را طرد کنند - فشار تحصیلی شدید - انتظارات غیرواقعی از دانش آموزان - ایجاد حس نا امنی و اضطراب در دانش آموزان - نادیده گرفتن عمدی فرد در جمع - آزار آنلاین فردی - انتشار شایعات - تهدید به افشای اطلاعات - انتشار شایعات در گروه‌های آنلاین کوچک - انتشار پیام توهین آمیز - فشار تحصیلی بالا - انتظارات زیاد والدین از دانش آموزان به خصوص در حیطه درسی - استرس زیاد ناشی از عدم برآوردن انتظارات والدین - مشکلات خانوادگی نسبی - مشکل در برقراری ارتباط والدین با فرزندان - مقایسه اجتماعی در فضای مجازی - فشار همسالان - مسائل مربوط به هویت و خودآگاهی - مشکلات فردی خفیف - اضطراب و کمال گرایی - اقدامات پیشگیرانه جامع - برنامه‌های مشاوره - کارگاه‌های مهارت‌های زندگی - اقدامات مداخله‌ای سریع و موثر - پیگیری موارد بی نظمی - همکاری کامل با مشاوران - حمایت کامل از قربانیان - مشاوره فردی در محیطی امن - همکاری قوی با خانواده‌ها - جلسات منظم مشاور با خانواده	خشونت روانی پنهان خشونت سایبری نسبتاً شدید عوامل زمینه ساز خشونت واکنش کارکنان
--	--

یافته‌های حاصل از مشاهده در مدارس برخوردار و کم‌برخوردار می‌تواند به درک عمیق‌تر از تفاوت‌های موجود در این دو محیط کمک کند که در ادامه به این یافته‌ها اشاره

خواهد شد:

مدارس کم‌برخوردار:

فضای فیزیکی: فرسودگی ساختمان و تجهیزات مدرسه، کمبود فضاهای آموزشی و تفریحی مناسب، شلوغی کلاس‌ها و راهروها، عدم وجود امکانات بهداشتی کافی

تعاملات دانش‌آموزان: مشاهده رفتارهای خشونت‌آمیز فیزیکی و کلامی، وجود گروه‌های قلدری و زورگویی، طرد و انزوی برخی از دانش‌آموزان، استفاده از الفاظ رکیک

و توهین‌آمیز

رفتار کارکنان: خستگی و فرسودگی کارکنان، کمبود انگیزه و انرژی در برخی از کارکنان، مداخله‌های پراکنده و ناکافی در درگیری‌ها، عدم وجود برنامه‌های جامع پیشگیری

از خشونت

جو مدرسه: فضای ناامن و پر تنش، احساس ناامیدی و بی‌انگیزگی در دانش‌آموزان، عدم وجود حس تعلق به مدرسه، کمبود نظارت بر محیط مدرسه

مدارس برخوردار:

فضای فیزیکی: ساختمان‌های مدرن و مجهز، فضاهای آموزشی و تفریحی متنوع و مناسب، کلاس‌های خلوت و آرام، وجود امکانات بهداشتی مطلوب

تعاملات دانش‌آموزان: مشاهده رفتارهای رقابتی و کمال‌گرایانه، وجود گروه‌های دوستی بسته و طردکننده، استفاده از خشونت کلامی ظریف و پنهان، استفاده از فضای

مجازی برای قلدری

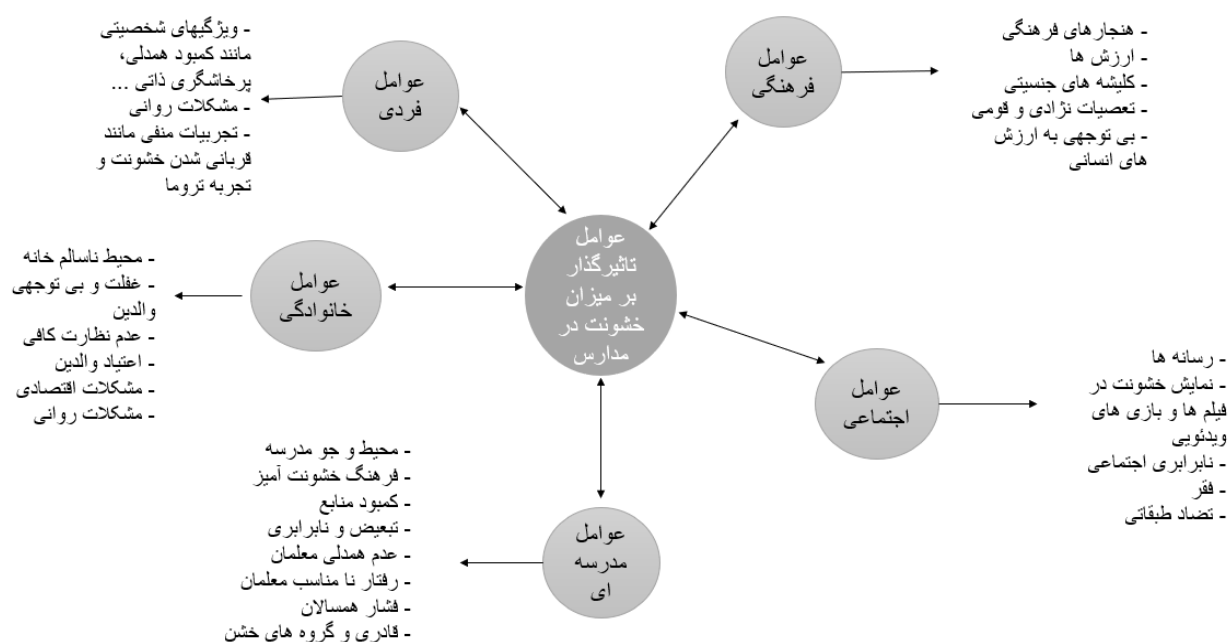
رفتار کارکنان: انگیزه و انرژی بالای کارکنان، مداخله‌های سریع و موثر در درگیری‌ها، وجود برنامه‌های جامع پیشگیری از خشونت، همکاری بالای کادر مدرسه با اولیا

جو مدرسه: فضای رقابتی و پر استرس، احساس فشار تحصیلی و انتظارات بالا در دانش‌آموزان، وجود حس تعلق به مدرسه و افتخار به آن، نظارت دقیق و مستمر بر محیط

مدرسه.

در نهایت با کدگذاری مصاحبه‌های انجام شده و همچنین مشاهداتی که در مدارس به عمل آمد، نقشه مفهومی عوامل تاثیر گذار بر خشونت و میزان آن در مدارس به شرح زیر

می‌باشد:

شکل ۱. مدل نهایی پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان داد که میان سطح برخورداری مدارس و میزان بروز خشونت در فضای مدرسه رابطه‌ای معنادار وجود دارد. مدارس کم‌برخوردار به مراتب بیشتر از مدارس برخوردار شاهد بروز انواع خشونت، از جمله نزاع فیزیکی، قلدری، خشونت کلامی و رفتارهای پرخطرانه بودند. مشاهدات و مصاحبه‌های انجام‌شده نشان داد که کمبود امکانات آموزشی، فضای فیزیکی نامناسب، فشارهای اجتماعی-اقتصادی وارد بر خانواده‌ها و دانش‌آموزان، و فقدان خدمات مشاوره‌ای و روان‌شناختی، از جمله مهم‌ترین زمینه‌های بروز خشونت در مدارس کم‌برخوردار بوده‌اند. در مقابل، مدارس برخوردار که از فضای آموزشی مناسب، نیروی انسانی مجرب و حمایت‌های روانی-اجتماعی بیشتری برخوردار بودند، محیطی آرام‌تر و کمتر پرتنش را تجربه کرده‌اند. این نتایج به خوبی نشان می‌دهد که نابرابری در سطح برخورداری، نه تنها موجب تفاوت در کیفیت آموزش می‌شود، بلکه در شکل‌گیری یا مهار خشونت نیز نقش تعیین‌کننده‌ای دارد.

نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های تحقیقات پیشین هم‌راستا است. برای مثال، مطالعه‌ی قادرزاده و همکاران (۲۰۲۱) که به بررسی قوم‌نگارانه تجربه‌های خشونت در مدارس پسرانه‌ی سمنج پرداخته بود، به این نتیجه رسید که دانش‌آموزان در مدارس کم‌برخوردار به دلیل مواجهه با تبعیض، فقدان ساختار حمایتی و طرد اجتماعی، بیشتر رفتارهای خشونت‌آمیز را تجربه می‌کنند (Ghaderzadeh & Rostamizadeh, 2021). به همین گونه، پژوهش قادرزاده و قادری (۲۰۱۶) از طریق تحلیل چندسطحی، نشان داد که سطح اقتصادی و اجتماعی دانش‌آموزان و میزان دسترسی آن‌ها به منابع آموزشی، از عوامل اصلی در تبیین خشونت در محیط مدرسه هستند (Ghaderzadeh & Ghaderi, 2016).

از سوی دیگر، تحلیل ساختار فیزیکی و سازمانی مدرسه نیز در این پژوهش مورد توجه قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که مدارس با فضای فیزیکی ناکارآمد، از قبیل کلاس‌های شلوغ، راهروهای تنگ و حیاط‌های غیرایمن، بستری مساعد برای بروز درگیری و خشونت فراهم می‌کنند. این یافته با پژوهش برگسمان و همکاران (۲۰۱۳) هم‌راستا است که نشان داد ساختار کلاس و محیط فیزیکی مدرسه به‌طور مستقیم بر میزان پرخطرگری میان همسالان تأثیر می‌گذارد (Bergsmann et al., 2013). همچنین، نبود امکانات رفاهی و تفریحی نیز در تشدید فشارهای روانی و افزایش تنش‌های میان دانش‌آموزان نقش داشته است.

از منظر روان‌شناختی، یافته‌های پژوهش حاضر مؤید مدل‌های نظری مبتنی بر پردازش اطلاعات اجتماعی است. بر اساس یافته‌های فونتین (۲۰۰۶)، هنگامی که دانش‌آموزان در محیط‌هایی رشد می‌کنند که با تهدید، فشار و کمبود حمایت روانی مواجه‌اند، احتمال درک نادرست از نیت دیگران و واکنش‌های پرخطرانه افزایش می‌یابد (Fontaine, 2006). این مسئله به‌ویژه در مدارس کم‌برخوردار، که غالباً فاقد خدمات مشاوره‌ای مستمر هستند، بیشتر به چشم می‌خورد. یافته‌های میدانی این پژوهش نیز نشان داد که در این گونه مدارس، هیچ ساختار منسجمی برای مداخله بهنگام در موقعیت‌های تنش‌زا وجود ندارد، و این فقدان، به بازتولید خشونت کمک می‌کند.

مطالعات قبلی در مورد نقش معلمان در کاهش خشونت نیز با یافته‌های این پژوهش همخوانی دارد. در مدارس برخوردار، معلمان بیشتر درگیر فرایندهای مدیریت تعارض و آموزش مهارت‌های اجتماعی بودند. این موضوع با یافته‌های علیرضاده و حنیفه (۲۰۲۴) مطابقت دارد که بر نقش کلیدی معلمان در پیشگیری و مداخله در موقعیت‌های خشونت‌آمیز تأکید کرده‌اند (Alizadeh & Hanifeh, 2024). همچنین، پژوهش وایلد و همکاران (۲۰۲۴) بر اهمیت ایجاد روابط غیرخشونت‌آمیز از طریق آموزش سواد فرهنگی و تعاملات همدلانه تأکید کرده است، که این پژوهش نیز به‌ویژه در مدارس برخوردار شاهد چنین رویکردی بوده است (Wilder et al., 2024).

عوامل خانوادگی و اجتماعی نیز به‌عنوان متغیرهای میانجی در این پژوهش برجسته شدند. دانش‌آموزان مدارس کم‌برخوردار عمدتاً از خانواده‌هایی با مشکلات اقتصادی، تعارضات درون‌خانوادگی یا نبود ساختار حمایتی پایدار بودند. پژوهش پارسامهر و همکاران (۲۰۱۰) نیز نشان داده بود که سطح انسجام اجتماعی خانواده با میزان بروز خشونت در میان نوجوانان ارتباط معنادار دارد (Parsamehr et al., 2010). افزون بر آن، پژوهش رفاعی و همکاران (۲۰۲۰) نیز تأکید کرده‌اند که الگوهای ارتباطی ناکارآمد در خانواده و تجربه خشونت خانگی، به رفتارهای پرخطرانه در مدرسه منجر می‌شود (Refahi et al., 2020).

از منظر آموزشی، پژوهش شریعتی و همکاران (۲۰۲۴) اهمیت عدالت آموزشی را در فراهم آوردن فرصت‌های برابر برای یادگیری و توسعه اجتماعی برجسته کرده‌اند (Shariati et al., 2024). نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که نابرابری در سطح دسترسی به منابع، نه تنها عملکرد تحصیلی، بلکه امنیت روانی و اجتماعی دانش‌آموزان را نیز به خطر می‌اندازد. این یافته با نتایج تحقیق آمرمولر (۲۰۱۲) نیز همخوانی دارد که خشونت مدرسه‌ای را تهدیدی برای کارکرد آموزشی مؤثر در اروپا می‌دانست (Ammermueller, 2012).

علاوه بر این، نقش آموزش عمومی به عنوان ابزاری پیشگیرانه در کاهش خشونت تأیید شده است. یافته‌های پژوهش عسگری و همکاران (۲۰۱۶) نشان داد که برنامه‌های آموزش عمومی می‌توانند در کاهش جرایم خشونت‌آمیز، به‌ویژه در مناطق کم‌برخوردار، مؤثر باشند (Asgari et al., 2016). این نتیجه‌گیری در راستای یافته‌های این مطالعه قرار دارد، جایی که تأکید شد نبود آموزش مهارت‌های مقابله‌ای و برنامه‌های حمایتی در مدارس کم‌برخوردار، احتمال بروز رفتارهای خشونت‌آمیز را افزایش می‌دهد. مطالعات انجام‌شده در سطح سیاست‌گذاری کلان نیز نشان داده‌اند که افزایش نرخ بیکاری، فشارهای اقتصادی و وجود نابرابری‌های ساختاری در سیستم آموزشی، زمینه‌ساز بروز خشونت در مدارس و جوامع است (Moradi, 2023; Barakat & Urdal, 2009). بنابراین، یافته‌های این پژوهش نه تنها اهمیت توجه به سطح برخورداری مدارس را برجسته می‌سازد، بلکه لزوم نگاه چندسطحی و ساختاری به پدیده خشونت را نیز مورد تأکید قرار می‌دهد.

این پژوهش، اگرچه توانست با استفاده از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و مشاهدات میدانی به درک عمیق‌تری از رابطه بین سطح برخورداری مدارس و بروز خشونت برسد، اما محدودیت‌هایی نیز دارد. نخست، تمرکز مطالعه بر دو مدرسه در منطقه ۱۵ تهران ممکن است قابلیت تعمیم نتایج به سایر مناطق یا مدارس با شرایط متفاوت را محدود کند. دوم، داده‌ها بر اساس خوداظهاری و مشاهده گردآوری شده‌اند که ممکن است با سوگیری همراه باشد. سوم، محدودیت زمانی و مکانی برای مشاهده موقعیت‌های خشونت‌آمیز در محیط مدرسه نیز مانع از پوشش کامل ابعاد مسئله شده است.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده با رویکرد مقایسه‌ای میان مناطق مختلف شهری و روستایی انجام شود تا الگوهای گسترده‌تری از رابطه بین نابرابری آموزشی و خشونت شناسایی گردد. همچنین، استفاده از روش‌های کمی، همچون تحلیل چندسطحی و پیمایش‌های گسترده، می‌تواند به تأیید یافته‌های کیفی این پژوهش کمک کند. علاوه بر آن، بررسی نقش جنسیت، سن، فرهنگ و ویژگی‌های روان‌شناختی در بروز خشونت، حوزه‌ای غنی برای تحقیقات آتی خواهد بود. تحلیل نقش سیاست‌های کلان آموزشی و بودجه‌بندی نیز می‌تواند در مطالعات آینده مورد توجه قرار گیرد.

برای کاهش خشونت در مدارس، لازم است برنامه‌ریزان آموزشی توجه ویژه‌ای به مدارس کم‌برخوردار داشته باشند. تخصیص منابع مالی بیشتر به این مدارس، بهبود زیرساخت‌های فیزیکی و فراهم‌آوردن امکانات آموزشی و رفاهی ضروری است. همچنین، استقرار خدمات مشاوره‌ای مداوم و دسترسی دانش‌آموزان و خانواده‌ها به حمایت‌های روان‌شناختی باید در اولویت قرار گیرد. برگزاری کارگاه‌های آموزشی در زمینه مهارت‌های ارتباطی، تنظیم هیجان و حل تعارض برای دانش‌آموزان، معلمان و والدین می‌تواند نقش مؤثری در پیشگیری از خشونت ایفا کند. ایجاد شبکه همکاری میان مدارس، سازمان‌های اجتماعی و نهادهای حمایتی نیز می‌تواند به تقویت تاب‌آوری اجتماعی و کاهش رفتارهای پرخطرگرانه کمک کند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش به ما یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌گردد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

موازن اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازن و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

Extended Summary

Introduction

School violence represents a pressing issue that significantly disrupts the learning process and endangers students' mental, emotional, and physical well-being. Numerous studies have identified violence in schools as a multifaceted phenomenon that arises from an intersection of individual, familial, institutional, and societal factors (Bazargan et al., 2004; Yari Qoli et al., 2018). Among the structural variables contributing to this problem, educational inequality—especially disparities in resource allocation among schools—has emerged as a critical factor influencing the prevalence of school violence (Moradi, 2023; Shariati et al., 2024). In many educational systems, schools differ considerably in terms of access to teaching materials, physical infrastructure, counseling services, and extracurricular support. Such disparities often coincide with socioeconomic differences that can exacerbate emotional stress, behavioral instability, and the potential for aggressive interactions among students.

Research has shown that the physical and psychological environment of schools plays a crucial role in either fostering or inhibiting aggressive behaviors (Bergsmann et al., 2013). Schools lacking proper facilities, supervision, and structured engagement opportunities may create conditions that facilitate interpersonal conflicts. Alizadeh and Hanifeh (2024) emphasized the pivotal role of teachers in preventing and intervening in violent incidents, underscoring that a supportive school environment can substantially reduce aggressive behaviors (Alizadeh & Hanifeh, 2024). Furthermore, peer influence and exposure to adverse family dynamics—such as domestic violence or poor communication patterns—have been identified as significant antecedents of school-based aggression (Parsamehr et al., 2010; Refahi et al., 2020).

Violence is also shaped by broader sociocultural contexts and policy-level inequalities. Studies have highlighted the impact of resource inequality on students' psychological security and academic engagement. Ghaderzadeh and Rostamizadeh (2021) found that under-resourced schools tend to reproduce social exclusion and violence, especially when institutional support is lacking (Ghaderzadeh & Rostamizadeh, 2021). Likewise, Ammermueller (2012) demonstrated that in European schools, disparities in educational resources are linked to higher rates of school violence, affecting students' academic outcomes and emotional development (Ammermueller, 2012). Fontaine (2006) proposed a systems approach to understanding aggression in youth, suggesting that multiple overlapping risk factors must be considered when addressing school violence (Fontaine, 2006).

In the Iranian context, school violence remains a salient issue, particularly in districts with pronounced socioeconomic disparities. Research conducted in schools in Tehran has shown that students from underprivileged backgrounds are more susceptible to engaging in or experiencing violence due to multiple stressors, including family dysfunction, neighborhood instability, and academic failure (Yari Qoli et al., 2018). The present study aimed to explore the relationship between school resource level and the occurrence of violence in District 15 of Tehran. By comparing a well-resourced school and an under-

resourced school, the study sought to understand how material and environmental inequalities influence the nature and frequency of violence among students.

Methods and Materials

This qualitative study employed a multiple case study design, focusing on two public schools in District 15 of Tehran with distinct levels of educational resources. Data collection involved semi-structured interviews with 10 school personnel—including principals, teachers, and counselors—from both schools. In addition to interviews, non-participant observations were conducted to assess the physical environment, student interactions, and general school climate. Data were analyzed using thematic content analysis to identify patterns related to the causes and manifestations of violence across different school contexts.

Findings

The analysis revealed a notable disparity in the occurrence of violence between the well-resourced and under-resourced schools. In the under-resourced school, participants frequently reported incidents of physical fights, bullying, verbal abuse, and aggressive behavior. Observations supported these reports, highlighting overcrowded classrooms, lack of supervision, and insufficient recreational facilities as environmental stressors contributing to conflict. Teachers and staff described a constant struggle to manage behavioral issues, often without adequate institutional support.

Conversely, in the well-resourced school, the incidence of violence was markedly lower. The school benefitted from a calm atmosphere, better classroom management, structured extracurricular programs, and a more proactive counseling system. Teachers emphasized that smaller class sizes and access to teaching materials facilitated better relationships with students, enabling early intervention in potential conflict situations.

Three key categories of factors influencing school violence were identified: environmental factors (such as physical infrastructure and availability of facilities), socio-economic factors (including family income and parental involvement), and individual factors (including students' behavioral and psychological traits). Staff from the under-resourced school often linked violence to external stressors, such as poverty and domestic conflict, whereas staff from the well-resourced school cited emotional regulation and conflict resolution as essential skills promoted among students.

Discussion and Conclusion

The findings of this study underscore the critical role that school resource levels play in either mitigating or exacerbating violence among students. Under-resourced schools, burdened by inadequate infrastructure, insufficient staffing, and limited psychosocial support, provide fertile ground for the emergence of various forms of school violence. In contrast, schools with better facilities and supportive educational environments are more successful in fostering positive behavior, preventing conflict, and ensuring student well-being.

This study contributes to the broader literature on educational inequality and its psychosocial consequences by providing context-specific evidence from an urban Iranian district. The results align with prior research suggesting that school violence is not merely a behavioral issue but a systemic problem shaped by economic, structural, and institutional variables. The identification of environmental and socio-economic stressors as primary catalysts for school violence highlights the necessity of policy interventions that address structural disparities within the education system.

Educational justice requires not only equal access to schooling but also equity in learning environments, opportunities for emotional and social development, and safety from psychological harm. The present findings advocate for targeted investment in under-resourced schools, development of counseling and support services, and training for teachers in violence prevention

and conflict management. Such measures are essential for promoting student well-being and building educational systems where all children—regardless of background—can learn in safety and dignity.

References

- Alizadeh, S., & Hanifeh, H. (2024). The role of the teacher in preventing and confronting violence in schools. *Strategic Research in Education and Training*(28). <https://en.civilica.com/doc/2150221/>
- Ammermueller, A. (2012). Violence in European schools: A widespread phenomenon that matters for educational. *Labour Economics*, 19, 908-922. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2012.08.010>
- Asgari, M., Dinaroun Rad, A., Khanzadeh, A., & Zaheri Abdehvand, A. (2016). The Impact of Public Education on Preventing Violent Crimes in Lordegan County. Fifth International Conference on Accounting and Management and Second Conference on Entrepreneurship and Open Innovations, Tehran.
- Barakat, B., & Urdal, H. (2009). *Breaking the Waves? Does Education Mediate the Relationship Between Youth Bulges and Political Violence?* (Vol. 5114). The World Bank, Policy Research Working Paper. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-5114>
- Bazargan, Z., Sadeghi, N., & Gholamali Lavasani, M. (2004). Verbal violence from the perspective of first- and third-grade middle school boys and girls. *Psychological Research*, 7(3-4), 7-29. <https://www.magiran.com/paper/236915/study-of-verbal-aggression-in-tehran-middle-schools?lang=en>
- Bergsmann, E. M., Van De Schoot, R., & Schober, B. (2013). The effect of classroom structure on verbal and physical aggression among peers: a short-term longitudinal study. *Journal of School Psychology*. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2012.10.003>
- Daryapour, E., & Zandvaniyan, A. (2015). The role of schools in establishing order and security with an emphasis on preventing bullying and violence. <https://elmnet.ir/doc/20730722-26175>
- Fontaine, R. G. (2006). Applying systems principles to models of social information processing and aggressive behavior in youth. *Aggression and Violent Behavior*, 11, 64-76. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2005.05.003>
- Ghaderzadeh, O., & Ghaderi, B. (2016). Multilevel Analysis of Violence: Study Survey of Male and Female College Students of Saqqez. *Quarterly Journal of Strategic Researches on Social Issues of Iran*. https://ssoss.ui.ac.ir/article_20950.html?lang=en
- Ghaderzadeh, O., & Rostamizadeh, S. (2021). Experiences of social rejection and violence in the school arena: A critical ethnography of student violence in boys' secondary schools in Sanandaj. *Social Studies and Research in Iran*, 10(3), 887-917. https://journals.ut.ac.ir/article_82416.html?lang=en
- Moradi, P. (2023). The necessity of education in violence prevention within the school environment. *Strategic Research in Education and Training*(3). <https://en.civilica.com/doc/1824945/>
- Parsamehr, M., Saeidi Madani, S. M., & Divband, F. (2010). The Relationship between Social Link Established by Family and Interpersonal Violence of Male Juveniles in Yazd. *Journal of Family Research*. https://jfr.sbu.ac.ir/article_97047.html?lang=en
- Refahi, Z., Dastan, N., & Ashrafi, H. (2020). Prediction of Aggression in Children based on Domestic Violence and Communication Patterns. *Journal of Child Mental Health*, 7(2), 55-65. <https://doi.org/10.29252/jcmh.7.2.6>
- Shariati, F., Niazazari, K., & Jabbary, N. (2024). Presenting a Model for Virtual Education Considering Educational Equity with a Phenomenological Approach in Schools of Golestan Province [Research Article]. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 7(1), 66-78. <https://doi.org/10.61838/kman.ijes.7.1.7>
- Wilder, P., Cohen, J. A., Deogracias, M., & Trudeau, A. (2024). Cultivating Nonviolent Relationships Within Global Literacy Education Partnerships. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 68(2), 197-203. <https://doi.org/10.1002/jaal.1371>
- Yari Qoli, B., Harfati Sobhani, M., Ghasabzadeh, J., & Rahimi, H. (2018). Teachers' experiences of factors contributing to school violence: A phenomenological study. *New Educational Thoughts*, 14(1), 159-197. https://jontoe.alzahra.ac.ir/article_3268.html